

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 22.11.1991, sp. zn. 6 Cz 40/91, ECLI:CZ:NS:1991:6.CZ.40.1991.1

Číslo: 44/1992

Právní věta: Pro vznik nároku na odstupné podle ustanovení § 7 dříve platné vyhlášky č. 102/1987 Sb. (zrušené vyhláškou č. 19/1991 Sb.) byly rozhodné skutečnosti, které nastaly v době, v níž se pracovník stal trvale nezpůsobilým k výkonu práce a nikoli v době, kdy již byl pracovník uvolněn pro výkon jiné práce (převeden na jinou práci).

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 22.11.1991

Spisová značka: 6 Cz 40/91

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odstupné, Pracovní poměr

Předpisy: 102/1967 Sb. § 7

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 44

Pro vznik nároku na odstupné podle ustanovení § 7 dříve platné vyhlášky č. 102/1987 Sb. (zrušené vyhláškou č. 19/1991 Sb.) byly rozhodné skutečnosti, které nastaly v době, v níž se pracovník stal trvale nezpůsobilým k výkonu práce a nikoli v době, kdy již byl pracovník uvolněn pro výkon jiné práce (převeden na jinou práci).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 22. 11. 1991, [6 Cz 40/91](#))

Žalobce se žalobou domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 28 000 Kčs s přísl. Žalobu odůvodnil tím, že u žalovaného podniku pracoval od 4. 7. 1977 jako horník a že v souvislosti s výkonem práce onemocněl chronickým ekzémem kůže. V důsledku nemoci byl žalobce od 1. 2. 1988 převeden z práce v podzemí na práci šatnáře a od 1. 5. 1988 byl uznán plně invalidním. Protože byl postižen nemocí uvedenou v příloze vyhlášky č. 102/1987 Sb., přísluší mu ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 a § 7 odst. 4 písm. a) této vyhlášky odstupné ve výši čtyřnásobku průměrného měsíčního výdělku.

Žalovaný potvrdil, že žalobce u organizace pracoval v podzemí, že se stal vzhledem ke svému zdravotnímu stavu trvale nezpůsobilým k dosavadní práci pro skutečnost uvedenou v § 1 odst. 1

vyhlášky č. 102/1987 Sb. a že na základě lékařského posudku byl převeden na povrchové pracoviště. Po převedení na jinou práci mu bylo poskytnuto odstupné podle ustanovení § 7 odst. 1 uvedené vyhlášky a mzdové vyrovnání podle ustanovení § 10 odst. 1 uvedené vyhlášky. Požadované další odstupné žalovaný podnik odmítl zaplatit s odůvodněním, že invalidní důchod byl žalobci přiznán v době, kdy již v podzemí nepracoval. Žalobce tedy nesplňoval podmínku uvedenou v ustanovení § 1 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 102/1987 Sb. a odstupné podle ustanovení § 7 odst. 4 písm. a) této vyhlášky mu nenáleží.

Okresní soud ve Žďáře nad Sázavou rozsudkem žalobu zamítl a rozhodl, že účastníci nemají právo na náhradu nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že žalobce byl pro nemoc uvedenou pod položkou 7 přílohy k vyhlášce č. 102/1987 Sb. převeden v únoru 1988 z práce horníka v podzemí na povrchovou práci šatnáře a že byl se zpětnou účinností od května 1988 uznán podle ustanovení § 25 odst. 3 písm. c) zákona č. 121/1975 Sb. plně invalidním. Protože v době přiznání invalidního důchodu žalobce již nepracoval v podzemí, soud prvního stupně dovodil, že mu odstupné podle ustanovení § 7 odst. 4 citované vyhlášky nenáleží.

Žalobce v odvolání proti rozsudku namítal, že byl uznán plně invalidním pro stejné onemocnění, pro které byl převeden z práce v podzemí na povrchové pracoviště, a že je vyloučené, aby současně s převedením na jinou práci byl uznán invalidním, neboť k přiznání invalidního důchodu může dojít teprve poté, kdy v důsledku nemoci dojde po dobu nejméně 3 měsíců k podstatnému poklesu výdělku.

Během odvolacího řízení žalobce se souhlasem soudu změnil žalobu tak, že se domáhal vůči žalovanému ze stejného důvodu zaplacení dalších 252 Kčs.

Krajský soud v Brně svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve znění, že se zamítá žaloba, aby žalovaný byl uznán povinným zaplatit žalobci částku 28 252 Kčs s 3 % úrokem od 1. 2. 1988 do zaplacení, a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Ztotožnil se se skutkovými a právními závěry soudu prvního stupně a zdůraznil, že žalobce ke dni 1. 5. 1988, od něhož mu byl přiznán invalidní důchod, již pracoval na povrchu, a proto se na něj v té době hmotné zabezpečení podle vyhlášky č. 102/1987 Sb. nevztahovalo. Žalobci přísluší hmotné zabezpečení pro trvalou nezpůsobilost k výkonu práce v podzemí pouze v souvislosti s převedením na práci šatnáře (odstupné podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. a/ vyhlášky č. 102/1987 Sb. a mzdové vyrovnání podle ustanovení § 10 této vyhlášky) a uvedené nároky byly žalovaným podnikem uhrazeny.

Generální prokurátor České republiky vytýkal ve stížnosti pro porušení zákona soudům obou stupňů, že při rozhodování o věci vycházely z nesprávného právního názoru; správnost a úplnost skutkových zjištění nenapadal. Podle názoru uvedeného ve stížnosti pro porušení zákona předpokládala vyhláška č. 102/1987 Sb. poskytnutí odstupného při převedení na jinou práci nebo při uvolnění do jiné organizace (§ 7 odst. 1 a 2 vyhlášky č. 102/1987 Sb.) a poskytnutí odstupného při přiznání invalidního důchodu (§ 7 odst. 3 a 4 citované vyhlášky). Základním a rozhodujícím předpokladem přiznání odstupného podle ustanovení § 7 odst. 3 a 4 vyhlášky č. 102/1987 Sb. oproti podmínkám pro přiznání odstupného podle ustanovení § 7 odst. 1 a 2 této vyhlášky je skutečnost, že pracovníkovi byl přiznán invalidní důchod. Z provedených důkazů v posuzovaném případě vyplynulo, že žalobce onemocněl chorobou uvedenou pod bodem 7 v Seznamu (onemocnění uvedeným pod položkou 7 Seznamu onemocnělých nebo podstatně se zhoršujících vlivem pracovního prostředí na pracovištích v hornictví, který je přílohou k vyhlášce č. 102/1987 Sb.). Na základě lékař- stal trvale nezpůsobilým k výkonu práce v podzemí a musel být převeden podle ustanovení § 37 odst. 1 písm. a) zák. práce na jinou práci, ale stal se i ve smyslu ustanovení § 25 odst. 3 písm. c) zákona č. 121/1975 Sb. plně invalidním. Stížnost pro porušení zákona dovozovala, že napadenými rozsudky byl porušen zákon v ustanovení § 7 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. 102/1987 Sb., neboť za této situace žalobci

náleželo odstupné podle tohoto ustanovení a nikoli podle ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 102/1987 Sb.

Nejvyšší soud České republiky svým rozsudkem uvedenou stížnost pro porušení zákona zamítl.

Z odůvodnění:

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat podle dříve platné vyhlášky č. 102/1987 Sb., o pracovním uplatnění a hmotném zabezpečení pracovníků v hornictví trvale nezpůsobilých k dosavadní práci (srov. § 10 odst. 2 vyhlášky č. 19/1991 Sb., kterou byla vyhláška č. 102/1987 Sb. zrušena).

V posuzovaném případě bylo z hlediska skutkového stavu zjištěno, že žalobce pracoval u žalovaného podniku od 4. 7. 1977 jako horník. Vlivem pracovního prostředí v podzemí onemocněl chronickým ekzémem kůže (onemocnění uvedeným pod položkou 7 Seznamu onemocnění vznikajících nebo podstatně se zhoršujících vlivem pracovního prostředí na pracovištích v hornictví, který je přílohou k vyhlášce č. 102/1987 Sb. Na základě lékařského posudku, kterým byl uznán vzhledem ke svému zdravotnímu stavu trvale nezpůsobilým k výkonu dosavadní práce, byl od 1. 2. 1988 převeden na práci šatnáře. Na novém pracovišti poskytl žalovaný žalobci po dobu 3 měsíců mzdové vyrovnání ve výši rozdílu mezi průměrným hrubým výdělkem před převedením a hrubým výdělkem dosahovaným při výkonu práce šatnáře (§ 10 vyhlášky č. 102/1987 Sb.) a vyplatil mu odstupné ve výši trojnásobku průměrného měsíčního výdělku (§ 7 odst. 1 písm. a/ citované vyhlášky). Rozhodnutím ze 14. 6. 1988 byl žalobce ve smyslu ustanovení § 25 odst. 3 písm. c) tehdy platného zákona č. 121/1975 Sb., uznán s účinností od 1. 5. 1988 plně invalidním, když bylo zjištěno, že pro dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav je žalobce sice schopen vykonávat soustavně zaměstnání, avšak jen zcela nepřiměřené jeho dřívějším schopnostem a společenskému významu dosavadního zaměstnání.

Za tohoto skutkového stavu je pro právní posouzení projednávané věci rozhodující, zda žalobci přísluší hmotné zabezpečení pracovníků v hornictví, stanovené vyhláškou č. 102/1987 Sb. pouze podle okolností, které nastaly v době, kdy vykonával zaměstnání v hornictví s pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech, nebo zda lze přihlídnout i k okolnostem, které vznikly po jeho převedení na povrchové pracoviště a které mají původ v onemocnění, jež vyvolalo trvalou nezpůsobilost k výkonu práce pod zemí.

Hmotné zabezpečení pracovníků v hornictví, stanovené vyhláškou č. 102/1987 Sb., má za účel kompenzovat ztrátu na výdělkem u pracovníků, kteří se stali vzhledem ke svému zdravotnímu stavu trvale neschopnými k dosavadní práci v důsledku výkonu této práce. Hmotné zabezpečení se přiznává těm pracovníkům, kteří vykonávají: zaměstnání I. pracovní kategorie v hornictví se stálým pracovištěm pod zemí v hlubinných dolech nebo vykonávají ostatní zaměstnání v hornictví pod zemí v hlubinných dolech a odpracovali v takovém prostředí nejméně 20 roků nebo v zaměstnání I. kategorie se stálým pracovištěm pod zemí nejméně 15 roků anebo v uranových dolech nejméně 10 roků, jestliže se stali trvale nezpůsobilými k dosavadní práci pro onemocnění nemocí z povolání nebo ohrožení touto nemocí, pro dosažení nejvyšší přípustné expozice, pro pracovní úraz nebo pro jiné onemocnění vznikající nebo podstatně se zhoršující vlivem pracovního prostředí, jejichž seznam je uveden v příloze vyhlášky č. 102/1987 Sb. (§ 1 odst. 1 této vyhlášky), dále pracovníkům, kteří vykonávali ostatní zaměstnání v hornictví pod zemí v hlubinných dolech, jestliže se stali trvale nezpůsobilými k dosavadní práci pro onemocnění nemocí z povolání nebo pro pracovní úraz (§ 1 odst. 2 citované vyhlášky), a pracovníkům, kteří vykonávají zaměstnání se stálým pracovištěm v uhelných lomech a na skrývkách, jestliže se stali trvale nezpůsobilými k dosavadní práci pro onemocnění nemocí z povolání nebo ohrožení touto nemocí, pro pracovní úraz nebo pro jiné onemocnění vznikající nebo podstatně se zhoršující vlivem pracovního prostředí, jejichž seznam je uveden v příloze vyhlášky (§ 1, odst. 3 vyhlášky č. 102/1987 Sb.). Jedním z nároků hmotného

zabezpečení je tzv. odstupné, pro jehož vznik a výši je rozhodný druh pracoviště, na kterém pracovník dosud působil, délka zaměstnání, důvod (onemocnění), pro který se stal pracovník trvale nezpůsobilým k výkonu dosavadní práce, a další pracovní uplatnění pracovníka, popřípadě uznání invalidity (srov. § 7 vyhlášky č. 102/1987 Sb.).

Pro vznik nároku na odstupné jsou rozhodné skutečnosti, které nastaly v době, v níž se pracovník stal trvale nezpůsobilým k výkonu dosavadní práce. Uvedený závěr je třeba dovodit z účelu právní úpravy, která řeší hmotné zabezpečení pracovníků v době, kdy trvale ztratili ze zdravotních důvodů způsobilost k dosavadní práci a nikoli v době pozdější, z ustanovení § 1 odst. 1 až 3 vyhlášky č. 102/1987 Sb., z něhož vyplývá, že hmotné zabezpečení náleží jen pracovníkům vykonávajícím zaměstnání tam uvedená a že se nevztahuje na pracovníky, kteří byli již převedeni na jinou práci nebo kteří byli uvolněni do jiné organizace, a z hledisek uvedených v ustanovení § 7 téže vyhlášky, které předpokládá určení výše odstupného v době vzniku nároku a nikoliv podle okolností, které by mohly nastat v budoucnu. Znamená to, že není možné přihlídnout k okolnostem, které nastaly až v době, kdy pracovník již nevykonával zaměstnání uvedená v ustanovení § 1 vyhlášky, a to i v případě, že mají původ v onemocnění, pro něž pracovník trvale ztratil způsobilost k dosavadní práci (např. došlo ke zhoršení onemocnění získaného vlivem pracovního prostředí v podzemí).

V posuzovaném případě žalobce trvale ztratil způsobilost k výkonu práce pod zemí od 1. 2. 1988. Invalidní důchod podle ustanovení § 25 odst. 3 písm. c) tehdy platného zákona č. 121/1975 Sb. (tzv. stavovský invalidní důchod) mu byl přiznán od 1. 5. 1988, tedy od doby, kdy již nebyl pracovníkem vykonávajícím zaměstnání uvedená v ustanovení § 1 vyhlášky č. 102/1987 Sb. Protože k této později vzniklé skutečnosti nelze při stanovení jeho hmotného zabezpečení přihlížet, je správný závěr soudů obou stupňů v tom, že mu odstupné ve výši předpokládané ustanovením § 7 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. 102/1987 Sb. nenáleží.

Z uvedeného vyplývá, že není správný názor obsažený ve stížnosti pro porušení zákona, která dovozovala, že žalobci náleželo odstupné ve výši předpokládané ustanovením § 7 odst. 4 písm. a) vyhlášky č. 102/1987 Sb. Nejvyšší soud České republiky proto stížnost pro porušení zákona zamítl.